

„Tražim istinu u Rusiji“

Pod tim naslovom je izdao svoj dnevnik Sir Walter Citrine* sa svoga putovanja po sovjetskoj Rusiji. Sir W. Citrine je generalni tajnik engleskih radničkih sindikata Trade Unions, koji se — poznavajući kapitalistički sistem svoje domovine sa svim njegovim manama — a na poziv samih sovjeta zaputio u Rusiju da ondje promotri komunistički eksperiment. On je jedan od najpozvanijih da daje svoje mišljenje o prilikama u Rusiji, jer kao generalni sekretar engleskih radničkih sindikata odlično poznaje želje, težnje i patnje radnika i prema tome, najsigurnije može prosuditi, da li je novi komunistički pokus u skladu sa interesima i zahtjevima radništva. Njegovo putovanje trajalo je mjesec i po dana od 14. rujna do 28. listopada 1935 g. Ako svemu tome još dodamo, da je pisac prije 10 godina već jedamput proputovao Rusiju, tek onda ćemo znati cijeniti njegova opažanja. Jer njegova knjiga nije samo običan prikaz sadašnjeg stanja stvari: uspoređujući sadašnje stanje sa onim od prije 10 godina, daje ona stvaran uvid u onu dinamiku komunističkog sistema, o kome se tako različito i mnogo govori.

UMJETNA I KUPOVNA SNAGA RUBLJA

Da uzmognemo ustanoviti životni standard bilo kojeg naroda ili klase, nije dovoljno da znamo visinu plaće, već nam je neophodno potrebno poznavanje kupovne moći te plaće, odnosno dotične monetarne jedinice. Pisac naše knjige sa puno smisla za realni svakidašnji život obraća naročitu pažnju na to, da što točnije ustanovi kupovnu moć rublja. Svaka država bi htjela da prikaže visoku vrijednost svoga novca. Sovjeti — po razlaganjima pisca — izgleda da su u tom pogledu na prvom mjestu. Da vidimo šta su sve Sovjeti učinili da bi održali fikciju visoke vrijednosti rublja. Na zvaničnoj državnoj burzi stranac, na pr. jedan Englez za svoju

* I Search For Truth in Russia, by Sir Walter Citrine, General Secretary, Trade Unions Congress President, International Federation of Trade Unions, London, George Routledge & Sons, pp. 368.

funtu dobije 5 rubalja i 60 kopejka. Po toj cijeni kupljenim rubljima on može kupovati u naročitim radnjama za strance, u tako zvanim »Torgoin« radnjama. Ovdje su cijene razmjerno dosta niske i od prilike odgovaraju onima u Engleskoj. Tako stranac kupujući u tim specijalnim radnjama ima utisak da je kupovna moć rublja prilično visoka. Medutim za vrijeme boravka pisca u Rusiji, postojale su još i druge radnje za tuzemce, Ruse.

U tim radnjama su cijene bile fantastično (56 str.) visoke. Da vidimo neke cijene iz jedne Lenjingradske radnje:

muške kape 10—17,75 rub.

muške cipele 72 rub.

muška zimska odijela 225—350 rub.

ženske haljine 252—550 rub.

bijeli kruh 2,20 rub.

Ako gore spomenute cijene proračunamo na osnovu zvanične vrijednosti rublja, koja iznosi 5.60 rublja za 1 funtu, onda na primjer za kilogram kruha Englez bi imao da plati 7 šilinga i 6 penia, odnosno 90 Din., ako računamo da jedna engleska funta vrijedi 240 Din. To bi bila fantastično visoka cijena. *Rješenje tog pitanja leži u tome da je kupovna moć, odnosno prava vrijednost rublja nekoliko puta niža od zvanične vrijednosti.*

A koja je onda prava vrijednost rublja? Stranac ne mora da kupi rubalj samo u zvaničnim mjenjačnicama. Njemu se pruža prilika, bilo u hotelu bilo na ulici, da kupi rubalj od privatnih ljudi i to za svoju funtu dobije 100-200 rub. (61 str.) To su t. zv. »crne mjenjačnice« (Black Exchange 60 str.). Ti ljudi koji kupuju funtu za 100 - 200 rub. sigurno nisu na gubitku usprkos visoke cijene, koju plate za funtu, jer sa stranim novcem mogu da kupuju u radnjama za strance, gdje je roba bolja, više puta jeftinija a napokon u tim specijalnim radnjama se dobivaju stvari, kojih u drugim radnjama za tuzemce nema. U tim radnjama za strance može svaki kupovati, tko ima stranu valutu, dragulje, zlato i srebro ili rubalj, kupljen po zvaničnoj cijeni. Kako se ustanovi, da li je rubalj kupljen po zvaničnoj cijeni?

Na vrlo jednostavan način. Ako stranac ili tko drugi kupi rubalj u zvaničnim mjenjačnicama, onda on dobije priznanicu, u kojoj su navedeni redni brojevi rubalja i on je primoran prilikom kupnje pokazati i tu priznanicu sa brojevima. Dakle, vidimo da za same Ruse, 1 funta vrijedi 100 - 200 rub

Uporedivši cijene u specijalnim radnjama sa onim iz radnja za tuzemce pisac dolazi do zaključka da 1 rubalj ni u kom slučaju ne vrijedi više od 3 peni-a. Sovjeti budno paze na to, da široke mase ne bi doznale za ove velike razlike u cijena-ma. Pisac navodi jedan moskovski slučaj u blizini »Bolšoj Theatra«, gdje se specijalna radnja za strance i radnja za tu-zemce nalaze jedna nasuprot drugoj. U izlogu radnje za tu-zemce bio je izložen cijenik, međutim u izlogu radnje za ino-zemce nije se vidio nikakav cijenik, iz jednostavnog razloga da prolaznici ne bi imali priliku usporediti oba cjenika i na taj način otkrili ogromnu razliku (141 str.) Ovdje dajemo cijenik prije spomenute moskovske radnje za tuzemce:

ženski vuneni pulover 100—160 rub.

ženski šeširi 17,50—54 rub.

čajni pribor 130 rub.

ženske cipele 110—167 rub.

ručnik 10 rub.

hlače 75—90 rub.

muški zimski kaput 225 rub.

ženski kaput 356 rub.

češalj 1,96—2,80 rub.

Osim ovih radnja za strance i tuzemce, u većim tvor-nicama postoje još i takozvane kooperativne radnje za rad-nike istih tvornica. Tako nam pisac daje neke cijene, koje je našao u nekim velikim moskovskim tvornicama kao n. pr. u Staljinovoj tvornici strojeva. Ove cijene su niže od onih u otvorenim radnjama za tuzemce. Tako na pr.:

1 kg. slanine 20 rub.

1 kg kobasica 19 rub.

1 kg sira 9,40 rub.

1 kg dvopeka 9,90 rub.

1 kg crnog kruha 2,20 rub.

Prilikom promatranja tih cijena moramo imati na umu da jedna engleska funta vrijedi od prilike 240 Din. Budući da u jednoj funti ima dvadeset šilinga, a u jednom šilingu 12 peni-a, to znači, da jedan peni vrijedi 1 Din. Ako se sje-timo gore navedenog mišljenja o faktičnoj vrijednosti rublja, koja iznosi 3 peni-a, onda možemo lako izračunati da cijena 1 kg slanine u našem novcu iznosi $20 \times 3 = 60$ Din. Ili da uzmemo slučaj jednog Engleza, koji za svoju funtu dobije

5,60 rub. On bi u radnjama za tuzemce imao da plati za 1 kg sira 9,6 rub. odnosno 1,6 funte, t. j. od prilike 380 Din.! U radnji za strance on plaća za isti sir 20 kopjevka, to jest od prilike 9 penia. Ovdje dajemo neke cijene iz jedne moskovske radnje za strance (62 str.):

- 1 kg sira 20 kopj.
- 1 kg maslaca 32 kopj.
- 1 l. mlijeka 5 kopj.
- 1 kom. sapuna 16 kopj.

Na 343 strani svoje knjige pisac kaže, da je već za vrijeme njegova boravka bilo govora o izjednačenju cijena i ukidanju radnja za strance.

To ukidanje uslijedilo je u veljači 1936 g. Od toga vremena funta vrijedi umjesto 5,60 rub. 25 rub. To je najbolji dokaz, kako su Sovjeti u toku zadnjih godina umjetno precjenjivali vrijednost svoga rublja. Sad Englez dobije 4 puta više za svoju funtu, ali istovremeno ima 3—4 puta više platiti za pojedine artikle u Rusiji nego u Engleskoj, jer istodobno sa snižavanjem vrijednosti rublja Sovjeti su povisili cijene svojoj robi.

FIKTIVNE I STVARNE PLAĆE

Malo prije smo utvrdili na osnovu podataka našega pisca Sir W. Citrin-a, kupovnu moć rublja, koja je nekoliko puta niža od službene vrijednosti. Utvrdivši da 1 rubalj vrijedi od prilike 3 peni-a, odnosno 3 Din., možemo poći jedan korak dalje i istražiti plaće uopće.

Na osnovu podataka dobivenih od centralnog komiteta radničkih organizacija, prosječna visina mjesečne plaće iznosila je 146 rubalja. U ovu prosječnu vrijednost su uračunate plaće direktora, kvalifikovanih radnika i inženjera. To je bila prosječna vrijednost na koncu prvog petogodišnjeg plana. Te radničke organizacije bi htjele dokazati, da ta prosječna vrijednost znači sto postotno poboljšanje prema prosječnoj vrijednosti od 1928 g. t. j. prema onom stanju, koje je bilo na početku prvog petogodišnjeg plana. Ali, kako pisac kaže, svaki znade, da je to posljedica ogromnog pada vrijednosti rublja u toku onih pet godina. Ta prosječna plaća, uzimajući u obzir visoke cijene, bila bi neznatna. Sovjeti se trude da dokažu, kako osim plaće u novcu, radnici imaju još dosta povlastica, koje kad se uzmu u obzir predstavljaju lijepu svotu. Tako su neki artikli u kooperativnim radnjama jeftiniji, nego li u otvorenim radnjama. Ali

kao posljedica težnje za izjednačenjem cijena, mnoge od tih radnja su zatvorene. U tim kooperativnim radnjama radnici su mogli kupovati samo u ograničenoj količini, tako poslije jedne izvjesne količine robe radnik bi imao da čeka izvjesno vrijeme, sve dok ne dobije ponovno dopuštenje za nabavku iste robe. Da bi dobio ponovno jedno odijelo, imao **bi da čeka godinu dana ili još više**. Te kooperativne radnje su tako malene da veći dio svoje plaće, radnik mora da potroši u otvorenim državnim radnjama za tuzemce.

Prosječne plaće u onim tvornicama, koje je pisac posjetio jesu:

Vrst tvornica	Prosječne mjes. plaće
Tvornica obuće u Lenjingradu	190 rub.
Kirovljeva tvornica strojeva Lenjingrad	250 rub.
Moskovska tvornica rublja	210 rub.
Moskovska tvornica rublja za djecu	195 rub.
Tvornica električnih produkata u Harkovu	207 rub.
Ordžonikidze-ova tvornica traktora	205 rub.
Staljinova rafinerija ulja	210 rub.

To su tako niske plaće (337 str.) da ruski radnik ne bi mogao od njih živjeti. Već smo malo prije spominjali kooperativne radnje za radnike. Osim tih radnja, radnici još imaju neke dodatke u obliku zdravstvenih institucija, plaćenih blagdana i besplatnog školovanja za svoju djecu. Koliko to iznosi u novcu? Sovjetski izvori kažu da ovi izdatci iznose 32% plaće. Pisac naše knjige nije mogao da utvrdi više od 28% plaće. To bi značilo u najboljem slučaju novčane plaće. Dakle, ako se sjetimo prije navedene prosječne novčane plaće, koja iznosi 146 rub. i toj još dodajmo jednu trećinu kao novčanu vrijednost gore spomenutih dodataka u naravi, onda ćemo dobiti 194 rublja. Mjesečna plaća sa svim dodacima iznosila bi dakle 194 rublja. Od te sume prosječno možemo odbiti 10% za stan. Kakvi su ti stanovi, o tome ćemo govoriti kasnije.

Ako 194 podijelimo sa 30 t. j. sa brojem dana u mjesecu dobićemo od prilike 6,5 rub. Ruski radnik prema tome za svoj dnevni rad dobije toliko da može kupiti tri kilograma crnog kruha uz cijenu kruha od 2,2 rublja, a pri tom treba imati na umu, da je kruh još relativno najjeftiniji, jer već kobasice stoje 1 kg 19 rub., a da ne govorimo o odijelu. Ra-

zumije se, da nijesu svi radnici jednako plaćeni, već da ima u nekim tvornicama osam, u drugim devet kategorija.

Tako na primjer u jednoj tvornici obuće u blizini Lenjingrada plaće u raznim kategorijama bile su slijedeće:

1 kategorija	mjesečno	125 rubalja	
2	«	«	145 «
3	«	«	165 «
4	«	«	175 «
5	«	«	190 «
6	«	«	210 «
7	«	«	215 «
8	«	«	230 «
9	«	«	250 «

VRAĆANJE UNATRAG

Prije nekoliko decenija u svim zapadnoevropskim državama bili su organizirani štrajkovi protiv akordnom sistemu i ženskom radu. Akordni sistem rada smatrao se kao najnečovječnije sredstvo iskorišćavanja ljudske radne snage. A što radimo sada? Pomoću novina, plakata, kina Sovjeti propagiraju taj sistem rada pod imenom *Stahanovština*. *Ženska radna snaga se upotrebljava za najteže radove*, bez obzira na to, da li su ti radovi opasni po zdravlje ili ne. (195 str.) Sad se radi po onom sistemu u Rusiji protiv kojemu su se socijalisti raznih zemalja borili i bore se još u nekim zemljama i dandanas. U nekim kapitalističkim zemljama manje efikasniji radnici bili su žigovani na taj način, da su njihova imena bila ispisana na t. zv. »crnoj listi«. A što rade Sovjeti? Oni u drugim državama osuđuju svaku crnu listu, a u svojim tvornicama ne samo da imaju »crnu listu« već su, kao što je pisac vidio u jednoj moskovskoj tvornici, karikature slabijih radnika izvješene na velikoj tvorničkoj ploči. Uz sve to dobivaju ovi, razumije se, i manju plaću. U kapitalističkim zemljama, radničke organizacije su pozvane, da se bore za bolju plaću i za tjelesnu i duševnu zaštitu radnika. Takve Radničke organizacije, postoje i u Rusiji. Samo se one, kako nam Citrine veli, brinu više za *efikasnost rada*, nego li za *interese radnika*. (130 str.) To je sasvim razumljivo jer su ove radničke organizacije zapravo *državne ustanove* (185 str.) *bez samostalne egzistencije*, i tako su one obično sredstvo u rukama komunističke partije. Baš radi toga, te ruske radničke organizacije nemaju ništa zajedničkoga, sa

istoimenim organizacijama u kapitalističkim zemljama. Netko bi mogao primjetiti da radničke organizacije u Rusiji ni ne moraju imati drugu funkciju nego da strogo nadziru točno izvršenje radova propisanih sa strane raznih komesarijata, odnosno komunističke partije, jer već ti razni komesarijati tako sastavljaju plan rada, da bude u skladu sa interesima radništva. Tako bi bilo, kad bi u Rusiji vladao socijalizam ali, kako veli W. Citrine (131 str.), onaj sistem u Rusiji prije bi se mogao nazvati državnim kapitalizmom, nego li socijalnom demokracijom. To znači, da su ruske radničke organizacije preuzele ulogu *raznih tvorničkih nadzornika kapitalističkih zemalja*, koji nemilosrdno zastupaju interese većih ili manjih kapitalista. Razlika je samo u tom, da su ruske radničke organizacije primorane da štite interese psedo-demiurga, odnosno državnog kapitalizma, čiji su dioničari privilegizovani članovi komunističke partije.

Treba priznati, da su Sovjeti odstranili nezaposlenost. Ali to su postigli inflacijom, *odnosno snižavanjem općeg životnog standarda* (315 str.) u vrijeme prisilne industrijalizacije zemlje. Tako na pr. u Sjedinjenim američkim državama, kroz nekoliko generacija, nije bilo nezaposlenosti, jer se zemlja nalazila u stadiju općeg razvitka (315 str.) Isti je slučaj danas sa Rusijom. Pored inflacije diktatura je bila ono sredstvo, koje je omogućilo odstranjenje nezaposlenosti.

RADNIČKI STANOVI U RADNIČKOJ DRŽAVI

Prisiljena industrijalizacija zemlje traži sve više i više radnika. Tako je na pr. 1925 g. bilo od prilike 10,000.000 radnika, 1935. bilo ih je 24,750.000. Broj radnika raste još i dalje. Razumije se, da je to radništvo trebalo nekud smjestiti. Radničkih stanova nije bilo u dostatnoj mjeri. Zato se otpočelo sa gradnjom radničkih stanova na veliko. Usprkos velikih napora samo otprilike jedna trećina radništva živi u tim novim stanovima, a ostale dvije trećine u barakama (211 str.). Stanovi su vrlo primitivni i u većini slučajeva jednosobni. Pisac naše knjige vidio je bezbroj slučajeva gdje nekoliko živi u jednoj sobi sa *jednim* ili u *najboljem* slučaju sa *dva kreveta*. Nekoliko takovih stanova imalo je svoje nusprostorije. Simpatizeri Sovjeta u kapitalističkim zemljama uvijek se pozivlju na odlične stambene prilike u Rusiji, ali kako veli W. Četrcine (206 st.) usprkos velikih napora, ruski stanovni se nikako ne daju usporediti sa onima u zapadnoevropskim državama. A u nekoj superiornosti, o kojoj govori ko-

munistička propaganda, nema ni govora. (214 str.) Barake su prijavile, vrlo nehigijenske (211 str.). Svaka nadobudnost je odsutna. Jedini ukras tih stanova su slike Staljina i raznih drugih visokih funkcionera. Komunistička propaganda, stalno govori o stanovima sa posebnom kupaoanom i kuhinjom, o hladnoj i toploj vodi itd. W. Citrine mgao se samo u rijetkim slučajevima osvjedočiti o svem tomu i to u većini slučajeva samo onda, ako je posjetio stanove onih radnika, koji su bili članovi komunističke partije.*

NOVO KMETSTVO

Kako je stanovište seljaštva prema vladi? U prvim godinama, seljaci su bili puni nade u bolju budućnost! Seljaci su bili zauzeli vlastelinske zemlje, ali nijesu dobili od vlade ono, što su najviše željeli, pravo privatnog vlasništva nad onom zemljom koju su obrađivali. Tako su seljaci postali »krava muzara« Sovjeta, jer su bili prisiljeni da najveći dio žetve predadu državi. U toku zadnjih godina, došlo je do prisilne kolektivizacije seljačkih posjeda. Kolektivizacija nije sa svim sprovedena, jer seljaci mogu imati svoje vlastite krave, svinje, živad i mali vrt za povrće. Osim toga ne moraju svu žetvu predati državi, već mogu *jedan dio* zadržati sebi i prodati na trgu. Dakle to bi bilo jedno poboljšanje prema prijašnjim godinama (290 str.). Ali to poboljšanje je samo prividno. Naime, cijene ostaloj robi su tako visoke, da država na taj način oduzima seljaku svu prednost koju mu je dala dozvoljavajući seljaku da prodaje jedan dio svojih produkata na slobodnom tržištu (292 str.) Ova činjenica se vidjela i prilikom promatranja seljaka, koji su većinom bili vrlo bijedno odijevani.

DEMOKRACIJA BEZ SLOBODE

Da vidimo imaju li radnici i seljaci mogućnost da iznose svoje zahtjeve. Javni zborovi su zabranjeni. Slobode govora i štampe nema. Sve to sačinjava privilegij članova komunističke partije. (286 str.) Kad god je W. Citrine govorio o diktaturi, bilo mu je rečeno da je diktatura samo jedna prelazna faza, koja se postepeno ali sigurno oblažuje. Međutim, piše W. Citrine na 283 str. svoje knjige, ne samo da diktatura nije popustila od njegovog zadnjeg boravka prije 10 godina u Rusiji već je nasuprot pojačana. Sovjeti kažu,

* Svih članova komunističke partije ima nešto preko 2 milijuna, a radništva oko 24 milijuna.

da zaštićuju interese radništva i da oni ne vladaju već da preko njih vlada radništvo. Čemu onda, pita W. Citrine, *koliko naoružanih stražara u sovjetskim tvornicama?* Neda- leko od Staljinove rafinerije ulja, nalazile su se oružani od- redi G. P. U.-a u stalnoj pripravnosti (272 str.) da odmah interveniraju u slučaju štrajka ili sabotaže. Radnici su obi- čni kotačići u komunističkom stroju. U teoriji, oni su gospo- dari, ali u stvarnosti oni su primorani da rade ono, što im je naređeno. (306 str.)

»IZBORI« S JEDNOM STRANKOM

Mnogo se govori u zadnje vrijeme o skorim izborima u Rusiji. Od kakove vrijednosti mogu biti ti izbori, kad osim službene liste komunističke partije nije dopuštena nijedna druga lista?

»Gdje je lična sloboda — pita Citrine — ako je jedna takozvana socijalistička država zbog ubojstva Kirova stri- jeljala 117 ljudi bez ikakvog procesa. Svijet nikad ne bi čuo na pr. više ništa za Dimitrov-u, kad bi Hitler na sličan način postupao u svoje vrijeme poslije paleža Reichstaga« (301 str.) Najveća nepravda kapitalizma bila je baš u tome što čovje- ka nije smatrao osobom, već je gledao u njemu samu izvje- snu količinu radne snage. Cilj socijalizma ne može biti u većoj ili boljoj proizvodnji različite robe, već zadatak njegov leži u tome, da omogući osobnu slobodu i razvitak ličnosti.

NOVA ARISTOKRACIJA

Malo prije smo govorili, da je radništvo podijeljeno na osnovu plaće na devet kategorija. Stručni radnici i inženjeri opet imaju oko 2000 rublja. Ako su ti radnici još i članovi komunističke partije, onda imaju posebne privilegije, kao što na pr. bolji stan, dulji dopust itd. Sasvim je razumljivo, da oni koji imaju veću plaću žele da žive u boljim stanovima, da imaju bolje odijelo i tako će biti njihov standard života viši, nego li onih koji nemaju tako visoku plaću (77 str.) Pod tim okolnostima moraju se formirati nove klase. Tako je na primjer u Harkovu W. Citrine imao priliku da vidi manje ku- će od 3—4 sobe u privatnim rukama. Suvišne sobe su bile iznazmljene »manje bogatim ljudima« (173 str.) Vrlo dobro znamo iz povijesti, da je velika većina one vlastele, koja je sada protjerana iz Rusije, prije nekoliko generacija na sličan način počela. Komunisti nas uvjeravaju da nema velike raz- like između tih raznih današnjih kategorija i raznih funkcio- nera, to jest, da te kategorije nijesu klase u starom smislu

rijeći. Ne smijemo zaboraviti, da u početku nije bilo velike razlike ni među onim nekadašnjim, caru odanim plemićima i vojnicima, koji su prvi put bili dobili privilegije. Dostatna je sama činjenica privilegija t. j. podloga za stvaranje klasa je tu, sve ostalo je samo pitanje vremena. Sasvim je razumljivo da će jedan stručni radnik prije osnivati stručna, kulturna ili bilo koja druga udruženja sa njemu sličnim radnicima negoli sa slabije plaćenim običnim radnicima. (146 str.) Kakva je razlika između vodećih ličnosti komunističke partije, koji žive u posebnim vilama izvan grada sa nekoliko slugu i usred najveće udobnosti kapitalista? (77 str.) Već sada je dostatno pogledati ljude na moskovskim ulicama, da se po načinu odijevanja otkrije ovu ogromnu razliku koja je posljedica različitog ekonomskog stanja u kojem žive stanovnici »socijalističkog« Saveza. Tako na primjer W. Citrine na 299 str. navodi slučaj o jednoj moskovskoj radnji. Bilo je puno svijeta u toj radnji, koji su čekali da dođu na red. Među njima je bilo najrazličitijih tipova. Naročito je palo u oči piscu nekoliko vrlo elegantnih dama, sa krznenim kaputima, koje su većinom bile u pratnji crvenih oficira. Kakvoća i kroj njihovih odijela bili su u takvome kontrastu sa odjelom ostalog svijeta, da je čovjek imao osjećaj, da se nalazi u nekoj kapitalističkoj zemlji. Ili koja je razlika između kapitalističkih dama, koje neće da peru prljavo posuđe i zato drže služavku, i onih dama komunističke države kojima je dozvoljeno da drže služavku?

Zar u jednom i u drugom slučaju ekonomski jači čovjek ne drži u svojoj službi ekonomski slabijega? Nakon 20 godina groznog krvoprolića u kojem su stradali životi milijuna imamo opet iste klasne pojave, protiv kojima se tako nemilosrdno borilo. Ljudi se izjednačuju poštivanjem ljudske ličnosti, a ne nasilnim — i uvijek samo privremenim — izvanjskim nivelacijama.

F. Szilagy